

Kırgızistan'da Çocuk Edebiyatı Üzerine Yapılmış Çalışmaların Analizi (1950-2022)

Müzeyyen İNALÖZ¹

Öz

Kırgız çocuk edebiyatı, Sovyet döneminde 1920-1930 yıllarında temelleri atılmış, 1940-1960 yıllarında şekillenmiş ve özellikle 1970-1980 yıllarında ise gelişmeye başlamıştır. Kırgız çocuk edebiyatının gelişmesiyle birlikte çocuklara yönelik eserler ve akademik açıdan yazılan araştırmaların sayısı artmıştır. Araştırma, 1950-2022 yılları ile sınırlanmıştır. Bu araştırma, Kırgız çocuk edebiyatı üzerine yapılan çalışmaları tespit etme, geçmiş incelemeleri devam ettirme, çocuk edebiyatı hakkında yeni yapılacak olan araştırmalara kaynak oluşturma amacıyla yapılmıştır. Araştırma için yapılan kaynak taramasında büyük oranda kütüphanelerin arşivlerinden yararlanılmıştır. Bunun dışında dergilerden ve internet arama motorlarından da faydalanılmıştır. Etik değerler ile ilgili Kırgızistan'da yapılan bu çalışmaların içeriği doküman analiz yöntemi kullanılarak yorumlanmıştır. Ayrıca araştırmanın amacı çerçevesinde elde edilen verilerin grafik üzerinde yıl, dil ve içerik açısından frekans sayıları gösterilmiş ve tasnif tabloları oluşturularak yorumlanmıştır. Araştırmada, Kırgız çocuk edebiyatının oluşması, şekillenmesi, gelişmesi hakkında bilgiler verilmiş ve sonrasında yapılan çalışmalar doğrultusunda makalelerin, tezlerin ve kitapların içerikleri ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Kırgızistan'da çocuk edebiyatı alanında yapılan çalışmalar kapsamında otuz beş akademik çalışmaya ve on bir Kırgız çocuk edebiyatı ile ilgili yazılmış kitaba ulaşılmıştır. Kırgızistan'da çocuk edebiyatı odaklı yazılan akademik çalışmalar içerisinde yer alan lisansüstü tezler incelendiğinde yazılan altı doktora tezi, bir yüksek lisans tezi ve yirmi sekiz makale tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırgız çocuk edebiyatı, Doküman analizi, Tezler, Makaleler, Kitaplar

Analysis of Studies on Children's Literature in Kyrgyzstan (1950-2022)

Abstract

The origin of Kyrgyz children's literature goes back to the Soviet period of 1920-1930. Later, from 1940-1960, it formed and began to develop, especially from 1970-1980. With the development of Kyrgyz children's literature, the number of literary works for children and academic research has increased. The research was limited to the years 1950-2022. This research was conducted to identify research works on Kyrgyz children's literature, continue past reviews, and create a source for new research on children's literature. The literature review for the research relied on library archives. In addition, journals and Internet search engines were used as well. The content of these studies conducted in Kyrgyzstan on ethical values was interpreted through the document analysis method. In addition, the frequencies by year, language, and content of the data obtained within the purpose of the study were shown in a diagram and interpreted by creating classification tables. The study provided information about the formation and development of Kyrgyz children's literature, and made comments on the content of articles, theses and books in accordance with the research carried out afterwards. Thirty-five scholarly researches and eleven books written on Kyrgyz children's literature in Kyrgyzstan were completed as part of the research conducted in the field of children's literature. In analyzing postgraduate dissertations included in research studies on Kyrgyz children's literature, it was revealed that there are six doctoral dissertations, one master's thesis, and twenty-eight articles

Key Words: Kyrgyz children's literature, Document analysis, Theses, Articles, Books

Atıf İçin / Please Cite As:

İnalöz, M. (2022). Kırgızistan'da çocuk edebiyatı üzerine yapılmış çalışmaların içerik analizi (1950-2022). *Journal of Turkic Civilization Studies*, 3(1), 13-30.

Geliş Tarihi / Received Date: 20.02.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 30.03.2022

¹ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türkoloji Bölümü, Yüksek Lisans. nalozmuzeyyen@gmail.com

İnalöz

GİRİŞ

Çocuk edebiyatı, genel edebiyatın bir parçasıdır. Sözlü ve yazılı tüm eserler her yaştan, her görüşten, her psikolojiden insanın dinlemesine ve okumasına uygundur. Kırgız çocuk edebiyatı yazarlarının veya genel olarak çocuk edebiyatı eserlerini okuma ve inceleme tarihi, edebiyat çalışmaları da dâhil olmak üzere dünya kültürü ve bilimindeki “Çocuk Edebiyatı” kavramıyla bağlantılıdır. Çocuk edebiyatının özgüllüğü, çocukların yaş özelliklerinin uygunluğunda yatmaktadır. Sattarova (2017: 182) “Kırgız Çocuk Edebiyatı” tabiri Sovyet döneminde ortaya çıkıp kullanılmaya başlansa da Kırgızlar eski çağlardan beri çocuklar için eserler yazarak eğitimi etkilemiştir.” ifadesiyle Kırgız yazarlarının eserlerinde çocuklara özgü eserlerin var olduğunu belirtmiştir.

Kırgızistan’da 1920-1930 yılları arası Kırgız çocuk edebiyatının oluşum ve gelişme dönemi olarak kabul edilmektedir. Kırgız çocuk edebiyatının da genel olarak sözlü edebiyattan yani bir edebiyat hazinesi olan, dünyaya tanıtılan Manas Destanının söylenmesi ile bir oluşum dönemi başladığı düşünülmektedir. Tülögabilov: “Kırgız Baldar Adabiyatı” (Kırgız Çocuk Edebiyatı) adlı kitabında “Yüzyıllar boyu çalışkan, üretken insanların dilden dile ve nesilden nesile aktarılan eserlerde görüşlerini, düşüncelerini, isteklerini aktarmış ve korumuşlardır. Gelecekte doğayı değiştirerek ve toplumu yeniden yaratarak gerçekleştirecek güzel halk fikirleri eski çağların masal eserlerinde bulunmuştur. Bu nedenle sözlü edebiyatın, yaratıldığı ilk günden bu yana çağdaş edebiyatımızın ve onun ayrılmaz bir parçası olan çocuk edebiyatımızın ana kaynağı olduğunu asla inkâr edemeyiz.” (1963: 8) demektedir ve Kırgız çocuk edebiyatının bu yıllarda oluşma ve gelişme göstermesinin sebepleri arasında sözlü edebiyatı ön plana çıkarmaktadır.

Kırgız çocuk edebiyatının gelişmesi adına ülkede konferanslar, toplantılar düzenlenmiştir. Yazarlar bu konferanslarda çocuklar için iyi kitaplara ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Çünkü bu dönemde henüz çocuk yazarları ortaya fazla eser koymamışlar ve bununla birlikte bazı yazarların çocuk edebiyatının özelliklerine tam olarak hâkim olmadığı da düşünülmektedir.

Kırgız yazarlar, ikinci dünya savaşı döneminde çocuklar için kaleme aldıkları eserlerde doğrudan doğruya halkların savaş ve savunmadaki dostluklarını anlatmışlardır. 1920- 1930’larda başlayan Kırgız çocuk edebiyatı savaş döneminin etkisi çok hızlı bir gelişme gösterememiştir. Bu dönem içerisinde ne yetişkinler ne de çocuklar için yazılan drama oyunları bulunmamaktadır. Ortaya konan şiir, öykü ve roman gibi eserlerin azlığı dikkat çekmektedir. Ayrıca kanlı ve şiddetli bir savaşın sonucu olarak, çocuk edebiyatına genç ve yeni yetenekli yazarların bu dönemde ortaya çıkmadığı da fark edilmektedir.

Tülogalıbaev (1991: 190) savaş yıllarında Kırgız çocuk edebiyatını “savaş sırasında çocuk edebiyatının temel görevleri, genç nesilleri tüm kalbiyle vatanını seven, tüm halkın çıkarlarını gözetken, sosyalist ülkenin gücüne ve geleceğine derinden inanacak, zorluklar karşısında istikrar ve sabır gösterecek şekilde yetiştirmektir. Bu nedenle, Sovyet vatanseverliği ve dostluğu konuları, her türlü çocuk eserinde en önemli konular olarak gündeme getirildi” şeklinde ifade etmektedir. Ne yazık ki ikinci dünya savaşında ünlü çocuk edebiyatı yazarları C. Bökönbaev ile K. Esenkoceyev’in hayatlarını kaybetmesiyle edebiyatta büyük bir kayıp yaşanmıştır.

Kırgız çocuk edebiyatı, savaş sonrası yıllarında gelişme göstererek çocuk edebiyatına önemli yazarlar ve eserler eklenmiştir. Tügolabilov (1963: 58), Kırgız LKSM (Lenin Komünist Gençler Birliği) Merkez Komitesinin girişimiyle Kırgız yazarlar birliği, çocuklar için yazılmış en iyi sanat eserleri, şiirler ve oyunlar için bir yarışma düzenlendiğini ve bu yarışmaya katılan çocukların eserleri “Kırgızmambas”ta yayımladığını belirtmektedir. Çocukların katılımlarıyla çocuk edebiyatının hızla canlanması temel koşul olarak gösterilebilir. Savaş sonrasında çocuk edebiyatında yazılan eserlerin azlığı fark edilir ve sonrasında edebiyatın geliştirilmesine özel bir önem verilir. Örneğin; Muratav ve İsakov (2002: 196), 1952 yılında da çocuklar için “Caş Leninçi” (Genç Leninçi) dergisinin yayımlanmaya başladığını belirtmişlerdir.

Modern Kırgız çocuk edebiyatının gelişmesine önemli katılarda bulunan yazarlar; “Ş. Beyşenaliev, M. Cangaziev, T. Kasımbekov, N. Caparov, C. Cetimişov, Ş. Abdıramanov, A. Aytbaeva, A. Cakıpbekov, S. Cetimişov, T. Kocomberdiev, A. Kızırov, M. Gaparov gibi yazarlar aktif olarak çalışarak eserler ortaya koymuşlardır.” (Sulaumanov, 1963: 396). Bağımsızlık sonrası Kırgız çocuk edebiyatına yeni eserler ve yazarların eklendiğini söylemekte mümkündür.

Sonuç olarak Kırgız çocuk edebiyatı, 1920’li yıllarda profesyonel formunun temellerini attığı dönem olarak kabul edilmektedir. 1920’li yılların ikinci yarısından itibaren halk edebiyatının yegâne çekirdeğini oluşturan canlı masal motifiyle başladığı savunulmuştur. 1930’larda ise Kırgız çocuk edebiyatının gelişmesinde çeviri edebiyatının etkisi görülmektedir. 1952 yılında çocuk edebiyatının geliştirilmesi üzerine çalışmalar yapılmıştır. Her ne kadar savaş sonrası yazarlar ve şairler yaşanan olaylardan etkilense de içinde buldukları durumu açık ve net bir şekilde eserlerine yansıtmişlerdir. Bağımsızlık kazanıldıktan sonra yazarlar, modern çocuk edebiyatı için hem kaliteli eserler hem de çocukları eğitici nitelikte eserler ortaya koyarak çocuk edebiyatının gelişmesini hızlandırmışlardır.

YÖNTEM

Araştırmada, Kırgızistan’da çocuk edebiyatı üzerine yazılan makalelerin, tezlerin ve kitapların içeriği analiz edilmiştir. Araştırmada, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. “Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizinde, var olan kayıt ve belgeler incelenerek veri elde edilmektedir. Doküman analizi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır” (Karasar, 2005). “Bu süreç ayrıca, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi olarak da tanımlanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013). “Kısacası, araştırma konusu hakkında diğer kişi ya da kurumlar tarafından yazılmış, hazırlanmış ya da yaratılmış çeşitli yazı, belge, yapım veya kalıntının toplanması ve incelenmesi doküman analizi olarak kabul edilmektedir” (Seyidoğlu, 2016). Bu bilgiler doğrultusunda araştırmada ulaşılan bulguların analizleri doküman analizi yöntemi ile incelenmiş ve betimsel analizleri yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Alanyazında yazılmış olan bilimsel makale çalışmalarına ulaşmak için Kırgızistan’ın Bişkek şehrinde bulunan “Alıkul Osmonov Atındağı Kırgız Uluttuk Kitepkanası” (Kırgız Milli Kütüphanesi) ve “K. Bayalinov Atındağı Respublikalık Baldar Cana Caştar Kitepkanası” (K. Bayalinov Ulusal Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi), ve “Bişkek-Vestnik”, “Issık-Köl Vestnik” “Oş-Vestnik”, “Calal-Abad Vestnik”, “El Agartuu” adlı dergilerden yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi, araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılarak ulaşılan makalelerin, tezlerin ve kitapların betimsel analizleri yapılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç, elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Kırgızistan’da çocuk edebiyatı üzerine yapılmış çalışmaların bir kısmı Rusça, bir kısmı Kırgız Türkçesinde yazılmıştır. Ulaşılan bulgular Türkiye Türkçesine çevrilerek analiz edilmiştir. Tezler yıl, üniversite ve enstitüler bakımından sınıflandırılmıştır.

BULGULAR

Bu kısımda, araştırma verilerinden elde edilen bulgular makaleler, tezler ve kitaplar olarak ele alınmıştır. Çalışma grubunu oluşturan bu bulgular aşağıda gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Makaleler

1950 yılında “Sovetskaya Kirgiziya” gazetesinde “Preodolet Odstavaniye Kirgizskoy Detskoy Literature” (Kırgız Çocuk Edebiyatının Geri Kalmışlığını Aşmak)² başlıklı bir makale yayımlanmıştır. Makalede; Bolşeviklerin Merkez Komünist Partisi, “Zvezda” ve “Leningrad” dergilerine ilişkin tarihi kararında Sovyet edebiyatının gelişme yönü “Sovyet edebiyatının görevi, devletin eğitim vermesine yardımcı olmaktır. Gençleri doğru bir şekilde istekleri doğrultusunda güler yüzlü, işine inanan, engellerden korkmayan, engelleri aşmaya her zaman hazır yeni bir nesil yetiştirmektedir.” şeklinde belirtilmiştir. Bu bağlamda Kırgız çocuk edebiyatının niteliksel olarak gelişmesine katkıda bulunulması gerektiğini de belirtmektedir. Ayrıca bu dönemde Kırgız çocuk edebiyatının gelişmemesinin başlıca sebepleri olduğu düşünülmektedir. Bu sebepler içerisinde ise Kırgızistan Yazarlar Birliği yönetim kurulunun, Millî Eğitim Bakanlığının, Kırgızistan Komsomol Merkez Komitesinin bu önemli meseleye umursamaz tavırları, çocuk eseri yazarları arasında gerçek özeleştirilerin azlığı ve eleştirilere karşı tahammülsüzlük, yazarlar arasında denetim eksikliği gibi sorunların olduğu belirtilmiştir. K. Bayalınov, “Bu eksikliklere bir son vermenin zamanı geldi. Ayrıca okul çocukları için edebiyat, bilimsel ve pedagojik bir temelde oluşturulmalı ve eğitim görevlerine tabi tutulmalıdır.” şeklinde düşüncelerini açık ve net bir şekilde ortaya koymuştur. Çocuklar için edebiyatın daha da geliştirilmesi tüm edebiyat camiasının bu çalışmaya katılımları olmadan gerçekleşmeyeceği de toplantılarda görüşülmüştür. Kırgız çocuk edebiyatının temel sorunlarının gündeme getirilmediğinden dolayı gelişemediği düşünülmektedir. Ayrıca çocuk edebiyatı alanında güçlü eleştirmenlere ihtiyaç duyulduğu da belirtilmektedir. Sonuç olarak yazar, Sovyet halkı böylesine güçlüyken, Bolşevik Parti Kuşağının ideolojik eğitimine özel bir ilgi gösterilmesi gerektirdiğine ve bu partiye de çocuk edebiyatı yazarlarının yardımcı olmaları sayesinde bu geri kalmışlığı aşmak için yardımcı olacaktır düşüncesi içerisinde.

1950 yılında “Leninçil Caş” gazetesinde “Respublikada Baldar Adabiyatının Abalı Cana Anı Çaraları Cönündö” (Cumhuriyetimizde (Ülkemizde) Çocuk Edebiyatının Durumu ve Onu Geliştirme Yolları Üzerine)³ başlıklı bir makale yayımlanmıştır. Makalede; çocuk edebiyatının çok tatmin edici olmayan bir durumda olduğu ifade edilmiştir. Çocuk kitaplarının azlığı dikkat çekmektedir. Kırgız Sovyet Yazarlar Birliği Kurulu çocuklar için eserler yaratma konusunda yazarlara yol göstermemesinden dolayı eksiklikler ortaya çıkmıştır. Kırgızistan Devlet Matbaasının her yıl çocuk edebiyatı eserlerini yayımlama planını uygulamasından dolayı eksik, kötü tasarlanmış ve bazen de zararlı olan kitapların yayımlanmasına izin vermek zorunda kalmıştır. Kırgız Devlet Basınının yayın kuruluna bağlı çocuk edebiyatı bölümü bulunmamaktadır. Kırgız LKSM’de çocuk edebiyatını yaratma konusundaki eksiklikleri ortadan kaldırmak ve bu sorunları kökten iyileştirmek için önlemler almıştır. Kırgız Devlet Basını, çocuk sanat edebiyatının yayımlanması konusundaki çalışmalarını yeniden yapılandırmış ve sonrasında çocuk yazarlarını bu kurula dâhil etmiştir.

1950 yılında “Kızıl Kırgızstan” gazetesinde “Baldar Adabiyatı Üçün Cooptuluk Küçötülsün” (Çocuk Edebiyatı İçin Sorumluluk Arttırılsın)⁴ başlıklı bir makale yayımlanmıştır. Makalede; Kırgız çocuk edebiyatının geri kalmışlığından ve 1945’ten itibaren sadece 18 adet çocuk eserinin yayımlanmış olmasından bahsedilmektedir. Ayrıca Kırgız çocuk edebiyatının geri kalmışlığı, Kırgız çocuk edebiyatına değer verilmemesi ve yazarların takdir edilmemesi bu duruma olanak sağlamaktadır. Yazar T. Abdumomunov, çocuklar için yazılan eserlerin sayılarının arttırması

² Preodolet Odstavaniye Kirgizskoy Detskoy Literature, ‘Sovetskaya Kirgiziya’ gazetesini, 1950, 12 may, No:94. () Sovetskaya Kirgiziya’ gazetesini, 1950, 12 Mayıs No: 94.

³ Respublikada baldar adabiyatının abalı cana uyuşturuunun çaraları cönündö, Kırgızstan LKSM BK, ‘Leninçil caş’ gazetesini, 1950, 19 Aprel, No:47. (Cumhuriyette çocuk edebiyatının durumu ve iyileştirmenin önlemleri hakkında) Kırgızistan LKSM BK, ‘Leninçil Caş’ gazetesini, 1950, 19 Nisan, No:47.

⁴ Baldar Adabiyatı Üçün Cooptuluk Küçötülsün, Kızıl Kırgızstan, gazetesini, 1950, 14 may, No:95. (Çocuk Edebiyatı İçin Sorumluluk Arttırılsın) Kızıl Kırgızistan gazetesini, 1950, 14 Mayıs, No:95.

gerekliliğini savunmaktadır. Yazılan çocuk eserlerinde çocukların eğitime uygun olup olmadığına dikkat edilmesine önem göstermektedir. Makalede, çocuk edebiyatının geliştirilmesi için Kırgız Yazarlar Birliği, Millî Eğitim Bakanlığı, Kırgız LKSM Merkez Komitesi meslektaşlarla birlikte çalışması gerektiğini ve böylece herkes tarafından sorumluluk alınması gerekliliği vurgulanmaktadır. Kırgız Yazarlar Birliği'nden önce çocuk edebiyatı yazarı komisyonunun olmayışı ve toplantılarda çocuk edebiyatı ile ilgili konuların görüşülmemesinden kaynaklanan bir geri kalmışlık söz konusudur. Çocuk edebiyatı için ele alınması gereken sorumlulukların başında; Kırgızistan Devlet Yayınevi'nin ideolojik ve sanatsal düşük eğitim tarzında yazılmış, anlamları kötü, içeriği yüzeysel eserlere artık yer verilmemesi için mücadele edilmesi gerekliliği gelmektedir. SSCB Yazarlar Birliği'nin Moskova'da düzenlenen 13. Plenum Kırgız çocuk edebiyatı yazarlarının sorumluluklarını arttırma yönündeki en büyük teşvik olmuştur. Programın verimli geçtiği ve sonrasında Kırgız yazarlar çocuklar için harika eserler yaratmaya başladıkları da belirtilmiştir.

1950 yılında "Pravda" gazetesinde "Bezrazličnoe Otnoşenie K Detckoy Literatüre" (Çocuk Edebiyatına İlgî Gösterilmemesi)⁵ S. Alekseev tarafından yazılan bir makale yayımlanmıştır. Makalede; Sovyet Yazarlar Birliği'nin çocuk edebiyatına karşı kayıtsız kalması çocuk edebiyatı bölümünü geride bırakmıştır. Kırgızistan'da son beş yılda sadece 18 adet çocuk kitabının yayımlandığını ve bunların 11 tanesinin çeviri kitaplardan oluşturduğunu belirtmektedir. Kabul edilemez bir kayıtsızlıkla Kırgız SSC Eğitim Bakanlığı mevcut durumu üstlenmiştir. Beş yıl içerisinde bakanlık çocuk edebiyatı sorunlarını görüşmek üzere toplantılar düzenlemiştir. Fakat tüm bunlara rağmen yazar makalede çocuk edebiyatı için yeterli sonuçların elde edilemediğini belirtmektedir. Makalenin sonucunda yazar, "Kırgız Sovyet Yazarlar Birliği ile Kırgız Eğitim Bakanlığı çocuk edebiyatına yönelik kayıtsızlığa son vermeyi düşünüyor mu?" sorusunu ortaya atmaktadır.

1951 yılında "Leninçil Caş" adlı gazetede "Baldar Üçün Cakşı Kitepterdî Bereli" (Çocuklar İçin İyi Kitaplar Verelim)⁶ başlıklı bir makale yayımlanmıştır. Makalede; Lenin'in büyük fikirleri, çocuk edebiyatının yaratılmasına katkı sağladığı ve bu durum Sovyet kültürünün önemli başarısı olarak görüldüğü ifade edilmektedir. Sovyet İktidar yıllarında, anavatan için nasıl savaşılmalı ve nasıl güçlü olunmalı gibi bilgilerin ayrıca insanın tüm hayatı pahasına insanlara hizmet etme isteğini çağrıştıran, net fikirlere ve gerçek sanata sahip çok az kitapların yayımlandığı belirtilmiştir. Sonraki yıllarda ise Sovyet yazarlar tarafından çocukları komünizm ruhuyla eğitmek için düzinelerce iyi kitaplar yazılmıştır. Bu yayınların en iyilerine ise Stalin ödülleri verilmiştir. Çocuklar için yazılmış kitapların dekorasyonunda özenle çalışmalar başlatılmış ve D. Şmarinov, N. Cukov, B. Dehterev, V. Şeglov, A. Pahomov, V. Lebedev gibi Sovyet resminin ve grafiğinin büyük ustaları mükemmel illüstrasyonlar yaratmışlardır. Bu çalışmalardan sonra çocuk edebiyatı az da olsa başarı elde etmiş olmasına rağmen yetersiz olarak görülmüş ve genç kuşaklar için çocuk edebiyatının ideal-sanatsal düzeyinin daha da geliştirilmesi bağlamında toplantılar düzenlenmiştir. Çocuk Edebiyatı yayınevleri, bazı çocuk dergileri ve gazetelerin çalışmalarında eksikler tespit ederek bu bağlamda komünizmin gelecekteki aktif kurucuları tarafından çocukların düşünce, duygu ve bilgilerini zenginleştiren yeni kitaplar yaratılmasına dair görüşler öne sürmüştür. Ukrayna Komünist Partisi Merkez Komitesi ise çocuk edebiyatı yayınlarının bilimsel-pedagojik bir temel üzerine inşa edilmesi, okulların eğitim ve öğretim görevlerine yönlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. SBKP Merkez Komitesi tarafından edebiyat ve sanat konularında kabul edilen tarihi kaynaklarda, çocuk edebiyatı da olmak üzere tüm Sovyet edebiyatının daha da geliştirilmesi kararı alınmıştır. Bu karar üzerine çocuk edebiyatında Sovyet çocuklarının eğitimini ideolojik ve ahlaki olarak daha yüksek bir düzeye çıkarılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

⁵ Alekseev, S. "Bezrazličnoe Otnoşenie K Detckoy Literatüre" Pravda gazetesi, 1950,30 Oktyabrya, No:303. (Çocuk Edebiyatına İlgî Gösterilmemesi) Pravda gazetesi,1950,30 Ekim, No:303.

⁶ Baldar Üçün Cakşı Kitepterdî Bereli, 'Leninçil Caş', gazetesi, 1951,18 May, No:59. (Çocuklar İçin İyi Kitapları Verelim),'Leninçil Caş' gazetesi, 1951,18 Mayıs, No:59.

1952 yılında “Kızıl Kırgızistan” adlı gazetede “Baldar Adabiyatının Önügüşü Üçün” (Çocuk Edebiyatının Geliştirilmesi İçin)⁷ başlıklı bir makale yayımlanmıştır. Makalede; Kırgız Halk Sovyet Yazarlar Birliği LKSM Merkez Komitesi ve Kırgız Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan kongre gerçekleştirilmiştir. Kongrede, Kırgız Sovyet Yazarlar Birliği yönetim kurulu üyesi Coldoş Abdımomunov’un “Kırgızistan’da Sovyet çocuk edebiyatının durumu ve gelişiminin görevleri” konulu rapor tartışılmıştır. Ayrıca çocuk edebiyatını komünist olarak değil, güçlü bir iletişim aracı olarak görülmesi gerektiği savunulmuştur. Kırgızistan’ın Sovyet edebiyatının ayrılmaz bir parçası olarak görülen çocuk edebiyatı da zamanla başarıyla gelişecek düşüncesinde olduklarını bildirmişlerdir. Lider, konuşmasının sonunda yazarları, gençleri, komünizm inşa ederek Stalin liderliğindeki Sovyetler Birliği ve gençlik için derin ideal ve özgün eserler ortaya koymaya çağırmıştır. Kırgız çocuk edebiyatının yeterince gelişmemiş olmasının sebepleri arasında kahramanlar hakkında, okullar, öğretmenler hakkında, vatanın zenginliği hakkında yazılmış çok az kitapların olduğu belirtilmektedir. Kırgız çocuk edebiyatında Bolşevik partisi ve Sovyet halkının önde gelen isimleri hakkında yazılan kitapların olmaması bir eksiklik olarak görülmektedir.

1952 yılında “Kızıl Kırgızistan” gazetesinde yayımlanan bir diğer makale ise “Cogorku İdeyaluu Baldar Adabiyatın Tüzüügö Cetişeli” (Yüksek fikirli çocuk edebiyatını oluşturmaya yetişelim)⁸ adlı makaledir. Makalede; genel olarak Kırgız çocuk edebiyatını geliştirmeye yönelik maddeler içermektedir. Çocuk edebiyatının durumu ve çocuk edebiyatına yönelik önlemler ile ilgili olarak SSCB’de birçok milletten çocukların sanatsal ve edebi eserlerini geliştirmek için büyük bir adım atıldığı belirtilmektedir. Çocuklar ile ilgili yazılan ve yayımlanan kitapların bir kısmı, çocukların psikolojisi ve karakteri net olarak bilinmeden yüzeysel olarak yazıldığından eserin sanatsal kalitesinin de düşürüldüğü ifade edilmektedir. Ayrıca çocuklar için yazılan kitapların Kırgız Devlet Matbaası tarafından düşük kaliteyle üretilip yayımlandığı için dil bilgisi hatalarının oluşumundan tereddüt etmektedirler. Bu nedenle yazarlar ve şairler hem çocuk edebiyatının kalitesini arttırmak için hem de gelişmesine katkı niteliğinde birçok eserler ortaya koyarak çocuk edebiyatının oluşumunu hızlandırmıştır.

Tulegabılov (1960) yılında “Mugallimder Gazetasi” adlı gazetede “Akın Cana Baldar Adabiyatı” (Şair ve Çocuk Edebiyatı)⁹ başlıklı bir makale yayımlamıştır. Araştırmacı makalesinde, Kırgız çocuk edebiyatının Sovyet döneminde bir oluşum gerçekleştirdiğini ifade ederken aynı zamanda çocuk edebiyatının oluşumu sözlü edebiyattan kaynaklandığını da vurgulamaktan kaçınmıyor. Yaratıcı çalışmalarıyla ön plana çıkan şair Togolok Moldo’nun Kırgız çocuk edebiyatına katkıları sayesinde Sovyet döneminde edebiyatın gelişme gösterdiğinden sıkça bahsetmektedir. Kırgız şiirlerinde daha önce fark edilmeyen yeni yaratıcı bir üslupla, ayrı bir ritim, kafiye ve özenle şiirlerini yazdığını belirtmektedir. Eserlerindeki kavramsal içeriklerin tam anlamıyla çocuklara ulaşması, çocuklar tarafından anlaşılabilir olması Şair Togolok Moldo’nun Kırgız çocuk edebiyatının başlangıcında yerini ve önemini ortaya koymaktadır. (Makale Togolog Moldo’nun doğum gününün 100. yıl münasebetiyle yazılmıştır).

Otorbaev, B. K. (2007) tarafından yazılan “Baldar Adabiyatı, Eldik Cöö Comoktor, Alardin Tarbiyalık Maanisi, İdeyalık Mazmunu, Körkömdük Özgöçölüktörü” (Çocuk Edebiyatı, Halk Masalları, Eğitimsel Önemi, İdeal İçerik, Sanatsal Özellikleri) adlı araştırma, son yirmi yılda çocuklar için yayımlanan hikâye kitaplarında küçük çocukların iç ruhunun ve imgelerinin açığa çıkmasını incelemek, ideolojik anlamı çözümlenmek ve yorumlamak amacıyla yazılmıştır. Araştırmanın metodolojik temelini diyalektik-materyalist öğretiler, estetik felsefi düşünceler ve edebiyat biliminin kazanımları oluşturmuştur. Araştırmada çocuk edebiyatının özellikleri üzerinde durulmuştur. Makalede şu masallardan bahsetmektedir: “Akılduu Bala” (Akıllı Çocuk), “Akılsız

⁷ Baldar Adabiyatının Önügüşü Üçün (Makala) ‘Kızıl Kırgıztan’ gazetesi, 1952, 06 Fevral. (Çocuk Edebiyatının Geliştirilmesi için) Makale ‘Kızıl Kırgızistan’ gazetesi, 1952,06 Şubat.

⁸ Cogorku ideyaluu baldar adabiyatın tüzüügö cetişeli ‘Kızıl Kırgıztan’ gazetesi, 1952, 06 Fevral.No:31 (Yüksek fikirli çocuk edebiyatını oluşturmaya yetişelim) ‘Kızıl Kırgızistan’ gazetesi, 1952,06 Şubat. No:31

⁹ Akın Cana Baldar Adabiyatı (Makala) ‘Mugallimder Gazetasi’ 1960, 01 Yanvar No:1 (Şair ve Çocuk edebiyatı) ‘Öğretmenler Gazetesi’ 1960,01 Ocak, No:1

Han”, “Altın Kuş”, “Arstan menen Koyun” (Arslan ile Koyun), “Aç Karışkır” (Aç Kurt), “Bala menen Sıykırçı” (Çocuk ile Büyücü), adlı masalların içerikleri analiz edilmiştir. Araştırmancının sonucunda, masallarda bulunan olumsuz çatışmalar tespit edilmiştir. Masalların sonunda bulunan adalet ve doğruluğun çocuklara ders niteliğinde gösterilmesi gerekliliği önerilmiştir.

Naymanbaev (2013) “S. Rısbayev-Kırgız Baldar Adabiyatının Andersen’i” (S. Rısbayev – Kırgız Çocuk Edebiyatının Andersen’i) çalışmada Naymanbaev; Kırgız çocuk edebiyatı yazarı Sulayman Rısbayev’in Kırgız çocuk edebiyatına olan katkılarından bahsetmektedir. S. Rısbayev’in eserlerinde çocukların rüyaları, yaş ve psikolojik özellikleri, doğa ve insan arasındaki ilişki, çocukların doğa olaylarını öğrenme arzusu, iş ve ahlaki eğitim ve çocukları etkileyen çevre üzerinde durulmuştur. Bunların çocukların duyguları üzerinde yarattığı etkiler belirtilmiştir. Masallarında yazarın kavramı, bağımsız ideolojik ve eğitimsel yönü görüldüğüne dair bilgiler verilmiştir. S. Rısbayev’in yaratıcı çalışmalarından dolayı Naymanbaev ve Kırgız halkı ona Kırgız çocuk edebiyatının Andersen’i dediklerini vurgulamıştır.

Saginbaeva (2015) “Baldar Adabiyatının Tarbiyalık Maanisi ve Anı Paydaluu Usuldarı” (Çocuk Edebiyatının Eğitimsel Önemi ve Kullanım Yöntemleri) adlı çalışmada okul öncesi çocukların zihinsel becerilerini ve düşüncesini geliştirmek için edebiyat derslerinde kullanılan eserlerin önemi ve içerikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Çocukları bağımsız çalışmaya teşvik eden birtakım çalışmaların derslerde doğru bir şekilde kullanımının onların gelişimi açısından önemini vurgulamıştır. Özellikle çocukların çalışma eğitiminde masalların, hikayelerin ve atasözlerinin ayrı bir yeri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eserlerde kullanılan atasözlerinin, yapılarına ve anlamlarına bağlı olarak eğitim çalışmalarında kullanım amacına uygun olarak yer alması, çocukları sadece derin düşüncelere yöneltmediği aynı zamanda güzel konuşmalarına, kelime dağarcıklarının gelişmesine katkısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Keneşbekova (2015) “Kırgız-Türk Baldar Adabiyatının Köygöylüü Maselelerine Saresep” (Kırgız-Türk Çocuk Edebiyatının Sorunlarını İnceleme) adlı çalışmada çocuk edebiyatının oluşum ve gelişme dönemlerinde yaşanan problemlerden bahsedilmiştir. Kırgız ve Türk çocuk edebiyatının önemli çocuk yazarlarının eserlerinden örnekler verilmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırmacı çalışmada, çocuk edebiyatı eserlerinin çocuklar için önemini belirtmiş ve bu eserlerin çocukların bilinçlerini, onların dilsel, pedagojik ve ahlaki gelişmelerine doğrudan katkı sağladığını anlatmıştır. Karşılaştırma sonucunda Kırgız çocuk edebiyatının en önemli sorunlarından biri olan materyallerin düşük kaliteli çevirisi ve basımında yaşanan sorun olduğundan bahsedilmiştir. Ayrıca çocukların dikkatlerini çeken, resimli ve renkli hikâye kitaplarının sayfa kalitesinin düşük olması gibi teknik sorunların hem Kırgız çocuk edebiyatında hem de Türk çocuk edebiyatında görüldüğü tespit edilmiştir.

Madumarova (2016) “Prosvetitel’skaya Doljnost S. Rısbayeva İ Ego Vklad V Detsku Literaturu” (S. Rısbayev’in Eğitim Durumu ve Çocuk Edebiyatına Katkıları) adlı çalışmada Kırgız çocuk edebiyatı yazarı Sulayman Rısbayev’in eğitimi hakkında bilgi verilmiştir. Ortaya koyduğu eserlerin Kırgızistan’da bulunan yüksek öğretim kurumlarının pedagoji ve Kırgız filoloji fakültelerinde ‘Çocuk Edebiyatı’ derslerinin müfredatına modern çocuk edebiyatının ana temsilcisi ve edebiyatçı portre olarak dahil edildiği belirtilmiştir. Sonuç olarak çocuk edebiyatına katkıları bağlamında Kırgızistan’ın bütün okullarında okutulan ‘Alippe’ adlı kitabın Kırgız çocuklarının dil gelişimine önemli bir katkısı olduğu ortaya konulmuştur.

Abdraeva (2016) “Kırgız Baldar Adabiyatının Aydıni” (Kırgız Çocuk Edebiyatının Geçmişi) adlı çalışma çağdaş çocuk edebiyatının sorunlarını ele almaktadır. Araştırmacı, çocuk edebiyatı yazarlarının ve şairlerinin eserlerinden bahsetmektedir. Araştırma, Kırgız çocuk edebiyatının özelliklerini inceleme amacıyla yazılmıştır. Araştırmancının sonucunda çocuk edebiyatının özgünlüğü, çocukların yaş özelliklerine uygunluğunu vurgulanmaktadır. Ayrıca Kırgız çocuk edebiyatı Sovyet döneminde ortaya çıkıp kullanılmaya başlansa da Kırgızların eski çağlardan beri çocuklar için eserler yazarak eğitimi etkilediğini de açıklanmıştır.

Sattarova (2017) “Baldar Adabiyatının Spetsifikası Cana İzildenişi” (Çocuk Edebiyatının

İnalöz

Özgünlüğü ve İncelenmesi) adlı çalışma çocuk edebiyatının özelliklerini araştırmak amacıyla yazılmıştır. Çalışma, günümüz çocuk edebiyatına duyulan ihtiyacı tartışmaktadır. Çocuk şiirlerinin çocukların yaşlarına ve psikolojilerine ithafen yazılması gerekliliği belirtilmiştir. Ayrıca çocuk şiirlerinin çocuklara ithaf edilmesinde esas alınan ölçütler makalede belirtilmiştir. Çocuk edebiyatı özellikleri açısından incelendiğinde ise; konu açısından çocuklara uygunluğu, karakterlerin çoğunlukla çocuk olmasına özen gösterilmesi, dilin sadeliği ve anlaşılabilirliği, diyalogların fazla olmasına dikkat edilmesi tespit edilmiştir. Araştırmada, çağdaş çocuk edebiyatının gerekliliğinden bahsedilmiştir. Çocukların yaş gruplarına göre yazılan şiirlerin yorumları bulunmaktadır. Çocuk şiirlerinin çocukların yaş gruplarına adanmış sözlü ve yazılı eserler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Keneşbekova (2018) “Sovremennaya Detskaya Proza- Na Primere Detskih Skazok Pisatelya S. Rısbayeva”, “Azırkı Baldar Prozası-Baldar Cazuuçusu S. Rısbayevdin Comok-Povestterinin Misalında” (Çağdaş Çocuk Nesirleri-Çocuk Edebiyatı Yazarı S. Rısbayev’in Masalları-Uzun Hikâyeleri Üzerine) bu çalışma Kırgız çocuk edebiyatı yazarı S.Rısbayev’in modern çocuk dünyasına kazandırdığı uzun hikâyeleri ve ana kahramanlar vasıtasıyla yansıtılan millî motifler ve yazarın eserleri tür çeşitliliği bakımından incelenmiştir.

Maatazimova (2019) “Vosstanovlenie Kırgızskoy Detskoy Literaturı” (Kırgız Çocuk Edebiyatının Restorasyonu) adlı çalışmasının amacı Kırgız çocuk edebiyatının bilimsel araştırmalarını ve ilkökul öğrencilerinin derslerinde kullanılan eserlerin evrensel gelişimi ile tarihsel sürecini incelemektir. Araştırma sonucunda 20. yüzyılın ilk yarısında Kırgız çocuk edebiyatında oluşum ve gelişim sürecini inceleyen araştırmalara ulaşıldığı belirtilmiştir.

Maatazimova (2019) “Baştalgıç Klasstarda Baldar Adabiyatın Okutuunun Zarıldığı” (İlkokullarda Çocuk Edebiyatının Okutulması Zorunluluğu) adlı çalışmada küreselleşme döneminde çocuk eserlerinin anlamı ele alınmıştır. Kırgız yazarları çocuklara yönelik eserlerinde halk pedagojisinin zengin fikirlerini yansıtmışlardır. Eğitsel eğitim fikirlerinin gerçekleşmesi için edebi okuma eserlerinde etnopedagojik fikirlerin kullanılması gerekliliği belirtilmektedir. Yazar çalışmasında, Sovyet çocuklarına popüler pedagojik kültür fikirlerinin aşılandığı ve böylece gelecek nesilleri yetiştirmenin en doğru yolunun bu olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca Kırgız halkının milli mirasını, manevi ve ahlakî değerlerini eğitim sürecine sokma ve bunları yetişen nesle aktarma görevi ortaya konulmuştur. Araştırmanın sonucunda, Kırgız çocuk yazarların eserleri zengin halk pedagojik fikirleri içerdiğinden, milletin yüzyıllar boyunca toplanıp rafine edilmiş manevi zenginliği olarak kabul edilen bu zenginlik ilkökul öğrencilerine kendi başarılarına öğretilmesinin zorunluluğundan bahsedilmiştir.

Maatazimova (2019) “Kırgız Baldar Adabiyatın Baştalgıç Klasstarda Okup-Üyrönü Köygöyünün İzldenışinin Tarihi” (Kırgız Çocuk Edebiyatının İlkokullarda Öğrenme Sorununun Araştırılmasının Tarihi) adlı çalışmada ilkökul ders kitaplarında çocuklar için yazılan eserlere yer verilmesinden ve çocuk yazarlarının bu yöndeki yaratıcılığında bahsedilmektedir. Kırgız Sovyet çocuk yazarlarının profesyonel düzeyde eserler yazmış olmaları ve bu eserlerin ilkökul öğrencilerine hediye olarak verilmesi bir nebze de olsa eğitime katkı sağladığı düşünülmektedir. Sovyet liderleri, Halk Eğitim Müdürü A. V. Lunacharsky, önde gelen eğitimcilerin bir diğeri N. K. Krupskaya, A. M. Gorki, çocuk edebiyatının yaratılması ve tanıtılması için stratejik programlar geliştirmişlerdir. Çalışmada; 30 Mart 1936 yılında Kırgız SCCB Yazarlar Birliği, Komsomol Merkez Komitesi ve Millî Eğitim Bakanlığı ortaklaşa çocuk edebiyatı üzerine bir konferans düzenledikleri belirtilmektedir. Bu konferans sonucunda ise çocuk edebiyatı yazarı C. Bokonbaev, “Çocuklar için ne tür bir edebiyata ihtiyaç var, onlar için yayımlanan kitaplar neler olmalıdır?” gibi konuları rapor şeklinde Kızıl Kırgızistan gazetesine sunmuştur. Sonuç olarak bu çalışma, 20. yüzyılda dünya çocuk yazarlarının ve Rus edebiyatı eleştirmenlerinin çocuk edebiyatının özelliklerini nasıl geliştirdiğini, ideolojik, sanatsal ve estetik kavramının ne olduğunu ortaya koymuştur. Kırgız çocuk edebiyatının tarihsel gelişiminin başında ise Kasım Tıstanov’un olduğunu savunmuştur.

Sokurova (2020) “T. Samudinovanın Baldar ırlarının Janrdık Özgöçölüktörü” (T. Samudinov’un Çocuk Şiirlerinin Tür Özellikleri) Araştırmada, şair T. Samudinov’un çocuk şiirlerinin

tür özellikleri ele alınmıştır. Şair, çocuklar için çeşitli türlerde yeni oyun şiirlerini ve çocuk şiirlerini zenginleştirerek öğretici nitelikte çocuklara sunduğu tespit edilmiştir. Çocuk şiirlerinde logogrif, şarada (bir bilmece türü), metogramma (Halk biliminde bilmeceli şiir türü), burime vb. şiir türleri kullanmıştır. Bu şiirler çocukların eğlencesi olarak rol oynamaktadırlar.

Minbaeva (2021) “*Kırgız Baldar Adabiyatının Okutuununun Didaktikalık Negizderi*” (Kırgız Çocuk Edebiyatı Öğretiminin Öğretici Esasları) çalışmada Kırgız çocuk edebiyatını öğretme sorununu ele alırken didaktik yöntemler ve öğretme konularını ortaya koymak amaçlanmıştır. Kırgız çocuk edebiyatının didaktik eğitim çerçevesinde öğrencilere öğretilmesi gerekliliği vurgulanmakta ve modern eğitim süreci içerisinde didaktik eğitim sayesinde hikâyeler ilgi çekici olabilir önerisi sunulmaktadır. Sonuç olarak bu çalışmada, Kırgız çocuklarına edebiyatın öğretilmesi gerekli bir mesele olarak görülmektedir. Didaktik ve genel eğitim yöntemleri ele alınmakta ve çocuk edebiyatının geliştirilmesi önerilmektedir.

Sakieva ve Asanalieva (2021) “*Ruhaniy Tarbiya Berüüdö Baldar Adabiyatının Uçurdağı Abalı Cana Keleçegi*” (Manevi Eğitimde Çocuk Edebiyatının Güncel Durumu ve Geleceği) adlı bu çalışma okul öncesi çocuklar için kurgunun gelecek nesiller için en önemli ve etkili eğitim biçimlerinden biri olduğunu ele almaktadır. Ayrıca manevi eğitimde çocuk edebiyatının bugünkü durumu ve geleceği üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak her dönemde çocukların en sevdiği eserler ve bu eserlerin popülaritesinin sırrı, fikrin üzerindeki etkisi, karakterlerin çocuğun diline yakınlığı, dilin ve genel üslubun çocukların algısına uygunluğu, yüksek düzeyde eğitim etkisinin önemine ulaşılmış ve çocukların kitap okumaya olan ilgisinin nasıl canlandırılacağına odaklanıldığı, kurgunun kendisinin çağın ihtiyaçlarına cevap verip veremeyeceğini belirletilerek tespit edilmiştir.

Sattarova ve Cumabaeva (2021) “*Baldar İrlarının Tabiyatı Cana Alardı Okutuununun Tarihiy Evolütsiyası*” (Çocuk Şiirlerinin Özü ve Öğretiminin Tarihsel Gelişimi) adlı çalışma Kırgız çocuk şiirlerinin özünü, özelliklerini, sınıflandırılmasını ve çocuk şiirlerinin öğretilmesinin tarihsel gelişiminin analizini yapmak amacıyla yazılmıştır. Kırgız çocuk şiirlerinin öğretiminin tarihsel evrimsel yolu, küreselleşme çağında çocukların eğitiminde bu tür eserlerin ahlakî işlevleri analiz edilmiştir. Araştırmada, Kırgız çocuk edebiyatı, epik, lirik, dramatik türlerde, ulusal folklorda, şairlerin eserlerinde ve profesyonel edebiyatta uzun bir tarihsel süreç geçirildiği tespit edilmiştir. Kırgız şiirlerinin çocuklar için yaş grupları üç kategoriye ayrıldığı ve bu üç kategori içerisinde bebekler ve okul öncesi yaş grubunda olanlar, küçük çocuklar yedi ile on bir yaş arası gençler, on bir ile on beş yaşına kadar olanlar olarak sınıflandırılmıştır. Çocuk edebiyatının doğasını ve özgünlüğünü ortaya çıkarmak için Rus, Özbek ve Kırgız yazarların görüşlerinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak, Kırgız çocuk edebiyatı şiirleri çocukların psikolojilerine, yaşlarına ve algılarına göre uyarlanıp ortaya çıkmıştır.

Bakirova (2021) “*Baldar Adabiyatının Kalıptanusuu*” (Çocuk Edebiyatının Oluşumu) adlı bu çalışmada, Kırgız çocuk edebiyatının işlevleri, hedefleri ve çocuk folklorunun oluşumundaki rolü incelenmiştir. Araştırmada, şair ve yazarların çocuk eserlerini yazmada Rus temsilcilerini örnek aldıkları ve Kasım Tınıstanov’un liderliğindeki şair-yazarların çocuk eserlerinin yelpazesini genişlettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Asanalieva (2021) “*Baldar Cazuuçularının Çıgarmalarındaki Ruhaniy Tarbiya*” (Çocuk Yazarlarının Eserlerindeki Manevi Eğitim) adlı araştırmada, yazarların eserlerini okul öncesi çocukların manevi eğitiminde kullanmanın pedagojik koşulları göz önünde bulundurulmuştur. Makalenin amacı; çocuğun ruhsal oluşumunu toplumsal koşullara uygun hale getirmek, çocuk edebiyatı eserlerini erken dönemde tanıtmak, ulusal gelenekleri ve evrensel insani değerleri eşit şekilde anlatmaktır. Çocuğu çocuk edebiyatının en güzel örnekleriyle ne kadar erken tanıştırsak, sanat dünyasına girişin o kadar faydalı olacağı, ahlaki kriterlerin o kadar erken oluştuğu vurgulanmaktadır. Makalede sunulan düşünceler, okul öncesi çocuklar için edebiyat yaratmanın ana unsurlarından birinin manevi eğitim için gerekli olan sözcük zenginliği olduğunu göstermektedir. Makalede, çocuklar için yazılan eserlerin çoğunun ruh dünyasını

İnalöz

zenginleştirmedeki yerine dikkat çeken yazarların sözlerine yer verilmiştir.

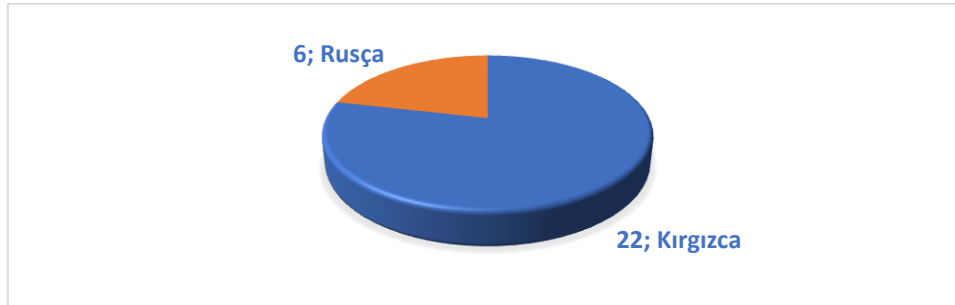
Caanbaeva (2021) “Kırgız Baldar Adabiyatının Bugünkü Kündöğü Ordu” (Kırgız Çocuk Edebiyatının Günümüzdeki Yeri) araştırmada modern çocuk edebiyatının eserleri, çocuk edebiyatına bakış ve çocuk edebiyatı ile ilişkisi incelenmiştir. Modern çocuk edebiyatı yeni içerik biçimine sahip olduğu ve çocuk eserlerinde ironi, mizah, hiciv, fıkra, oyun şarkıları çocuk edebiyatının yeni bir nitel düzeyine ulaşmasını sağlamıştır. Halk dilinin çocuk şiirlerinde tanınması, ana dilin yüceliğini göstermektedir. Ayrıca makalede bu durumun sanatsal olarak yansıtılması, çocuk edebiyatının entelektüel düzeyini önemli ölçüde arttırdığını belirtmektedir. Makalede özellikle bağımsızlık dönemi yazarı S. Rısbayev’in çocuk edebiyatına olan katkılarından bahsedilmektedir.

Alapaeva (2022) “Kırgızskaya Detskaya Proza, Vişedşaya Za Poslednie Dvadsat Let” (Son Yirmi Yılda Yayımlanan Kırgız Çocuk Nesri) adlı çalışmasında çocuk edebiyatının amacından bahsetmiş ve Kırgız çocuk nesri üzerine açıklamalarda bulunmuştur. Çocukları okuma düzeyine göre yaş özelliklerine ayırmışlardır. Kırgız çocuk edebiyatının oluşmasına katkıda bulunan yazarlar eserleriyle verilmiştir. Son yirmi yıl içerisinde Kırgız çocuk edebiyatının gözle görülür şekilde geliştiği vurgulanmış ve yeni çocuk edebiyatı yazarları okul dönemi çocuk edebiyatına önem vererek eğitimi geliştirici nitelikte eserler çıkarmışlardır.

Alapaeva ve Medemov (2022) “Kırgız Baldar Prozasındaki Çıgarmaların Suyujeti, İdeyalık-Körkömdük Özgöçölüğü” (Kırgız Çocuk Nesrindeki Eserlerin Konusu, İdeolojik ve Sanatsal Özellikleri) adlı araştırmada Kırgız çocuk nesrindeki olay örgüsünün özellikleri, imaj yaratma yöntemleri ve ideolojik – sanatsal beceri sorunları ele almışlardır. 1990’lı yıllardan bu yana 30 yıl içerisinde çocuklar için birçok eserlerin yayımlandığı tespit edilmiştir. Yayımlanan kitapların birçoğu küçük boyutlu olup, okul çağına kadar olan çocuklara uyarlanmış ve bu kitapların içeriği sanatsal ve estetik açıdan iyi hazırlanmış resimlerle basıldığı tespit edilmiştir.

Makalelerin Dillere Göre Dağılımı

Aşağıda çocuk edebiyatı alanında yapılmış makalelerin yazıldıkları dile göre dağılımını gösteren Grafik 1 ve açıklamaları yer almaktadır.

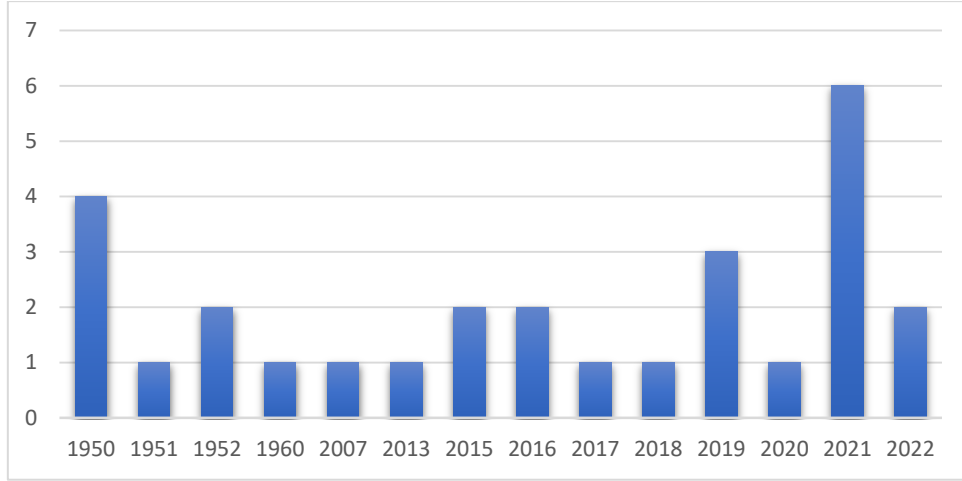

Grafik 1. Kırgız Çocuk Edebiyatı Odaklı Makalelerin Dillere Göre Dağılımı

Grafik 1’e göre Kırgız çocuk edebiyatı odaklı makalelerin dillere göre dağılımı neticesinde (f=22) makalenin Kırgız dilinde yazıldığını, (f=6) makalenin Rusça yazıldığını göstermektedir. Grafik 1’e göre alanyazında ulaşılan makalelerin çoğunluğunun Kırgız dilinde yazıldığı söylenebilir.

Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Aşağıda çocuk edebiyatı alanında yapılmış makale çalışmalarının yıllara göre dağılımını gösteren Grafik 2 ve açıklamalarına yer almaktadır.

Grafik 2. Kirgiz Çocuk Edebiyatı Odaklı Yazılan Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 2’de Kirgizistan’da 1950 ile 2022 yılları arasında çocuk edebiyatı odaklı yazılan makalelerin en fazla 2021 yılında (f=6) yazıldığı, en az ise 1951-1960-2007-2013-2017-2018-2020 yıllarında (f=1), yazıldığı görülmektedir.

Tezler

Kirgizistan’da çocuk edebiyatı alanında yapılmış lisansüstü çalışmalara Kirgizistan’ın Bişkek şehrinde bulunan Ishenaly Arabaev Kirgiz Devlet Üniversitesi’nin Kütüphane Arşivi’nden ve Kirgiz Cumhuriyeti Ulusal Bilimler Akademisi’nin kütüphanesinden ulaşılmıştır.

Minbeava (2016) “Azırkı Kirgiz Baldar Akındarının Çıgarmalarındaki Pedagogikalık İdeyalar Cana Alardı Okup-Ürönüü Coldoru” (Çağdaş Kirgiz Çocuk Şairlerinin Eserlerindeki Pedagojik Fikirler ve Onları Öğrenme Yolları) adlı doktora tezi çalışması bulunmaktadır. Çalışmanın amacı, Kirgiz çocuk edebiyatının önde gelen temsilcileri ve çocuk şairlerinin arasında yer alan T. Samudinov, B. Asanaliev ve K. Cunoshev’in eserlerindeki pedagojik fikirleri sistematize etmek ve üniversitelerin pedagoji fakültelerinde öğrencilerin çalışma ve öğrenme metodolojik prosedürlerini belirlemek ve bunları ortaya koymaktır. Araştırmada adı geçen bu şairlerin eserleri metodolojik ve pedagojik yönlerden derinlemesine incelenerek eserlerdeki pedagojik fikirler sınıflandırılmış ve çocuk edebiyatının eğitici, tanıtıcı, geliştirici fikirleri tasnif edilmiştir. Öğrencilerin bu alandaki teorik bilgilerini ve uygulamalı eğitimlerini arttırmanın yol ve yöntemleri araştırılarak bir araştırma deneyi uygulanmıştır. Sonuç olarak araştırmada bu şairlerin eserlerinde pedagojik fikirlerin ve ideolojik-tematik yönlerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Abdraeva (2016) “Pedagogikalık Cogorku Okuu Caylarında “Baldar Adabiyatı” Disiplinasın Okutuunun Metodikasi” (Pedagojik Yüksek Öğretim Kurumlarında “Çocuk Edebiyatı” Disiplininin Öğretiminin Metodolojisi) adlı doktora tezi çalışması bulunmaktadır. Çalışma, ‘Çocuk Edebiyatı’ disiplinini öğretme teknolojilerini ve bunları geliştirmenin yollarını, yöntemlerini, araçlarını, öğrencilerin bağımsız çalışmalarını organize etmenin içerik ve biçimlerini ele almaktadır. Yüksek öğretim kurumunda geleceğin öğretmenlerine çocuk edebiyatı dersinin öğretilmesinde kullanılan ilke ve yöntemlerin optimal oluşu belirtilmiştir. Araştırma sonucunda bazı önemli ilkelere ulaşılmıştır. Bunlar: çocuk edebiyatı ölçütlerine uygun eser seçme ilkesi, eserlerin seçimi ve öğretiminin tarihsel kronolojik ilkesi, eserlerin üslup ve şiirsel ilkesi, çocuk edebiyatını incelemenin edebiyat kuramıyla bağlantı ilkesi.

Cumabaeva (2016) “S. Rısbaevdin Baldar Adabiyatına Cana Uluttuk Pedagogikaga Koşkon Salımı’ (S. Rısbaev’in Çocuk Edebiyatına ve Ulusal Pedagojiye Katkısı) adlı yüksek lisans tezi yazılmıştır. Araştırmanın amacı, Kirgiz çocuk edebiyatı yazarı S. Rısbaev’in çocuk edebiyatı eserlerinde bulunan pedagojik faaliyetleri incelemiştir. Eserlerindeki pedagojik yönlerin çocuklar üzerindeki etkisini gözlemlenme amaçlı yazılmıştır. Araştırmada, yazarın hem Kirgiz çocuk edebiyatına olan katkısı hem de pedagojiye olan katkısı sayesinde Kirgizistan’daki ilkökul ve

İnalöz

üniversite öğrencilerinin eğitim ve öğretim seviyelerini ileri düzeye taşıdığı belirtilmektedir. Araştırmanın sonucunda eğitim ve öğretimin temelinde çocuk edebiyatının etkisi olduğu kanısına varılmıştır.

Sattarova (2019) “Baldar İrların Mektepte Okutuununun Tehnologiyalık Negizderi” (Çocuk Şiirlerinin İlkokullarda Okutmanın Teknolojik Esasları) adlı doktora tezi çalışması bulunmaktadır. Araştırmanın amacı; öğretim ve eğitim teorisi kapsamında pedagoji alanına katkı sağlamak ve Kırgız edebiyatı öğretmenlerinin öğretimini ve çocuk şiirlerinin okulda çocuklara şiir öğretme konusunda ki yaratıcılıklarını geliştirmeye yardımcı olmaktır. Tezde, çocuk şiirlerinin çözümlenmesi sonucunda edebi anlayışı, dilsel zenginliği, estetik zevki, yaşam bilgi düzeyini geliştirme teknolojileri tespit edilmiştir. Araştırmada, pedagojik deneyde Kırgız çocuk şiirlerinin yüksek öğretim kurumlarında “Çocuk Edebiyatı” disiplini nasıl öğretildiği belirlenmiştir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuç ve öneriler de ise, edebiyat derslerinin uygulamalarında sıklıkla çocuk şiirleri öğretilmesine rağmen, üniversiteler geleceğin öğretmenlerini çocuk şiirleriyle yeterlilik düzeyinde yetiştirmemektedirler. 1. ve 4. sınıflarda çocuk şiirlerinin öğretimine fazla önem verilmiş fakat 5. ve 7. sınıflarda öğretime nedense daha az önem verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Nacimidinova’nın 2021 yılında yayımladığı ve Batken Devlet Üniversitesinde yazılan bu araştırma “Cocdordun Pedagogikalık Fakultetlerinde Baldar Folkloru Arkıluu Studentterdin Etnopedagogikalık Kompenettüülükörün Kalıptandırnuunun İlimiy-Methodikalık Negizderi” (Yüksekokul Pedagoji Fakültelerinde Çocuk Folkloru Aracılığıyla Etno-Pedagojik Yeterliliklerin Oluşumunun Bilimsel Metodik Temelleri) adlı doktora tezidir. Bu araştırmanın temel amacı, üniversitelerin pedagoji fakültelerinde çocuk folkloru aracılığıyla öğrencilerin etno-pedagojik yeterliliklerini oluşturma yöntemini kurumsal olarak temellendirmek ve uygulamaya koyma yollarını geliştirmektir. Araştırma sonucunda gelecekteki öğrencilere Kırgız çocuk edebiyatının ve Kırgız çocuk folklorunun öğretilmesi niteliğinde üniversitedeki ders saatlerinin yetersizliği tespit edilmiş ve bu saatlerin artırılması ile çocuk edebiyatı içeriğinin etno-pedagojik yönden zenginleştirilmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Maatazimova’nın 2021 yılında yayımladığı “Baştalğıç Klasstarda Baldar Cazuuçularının Çıkarmaların Etnopedagogikalık Negizde Üyrotüünün MetodİKası (3-4 Klass), (Çocuk Yazarlarının Eserlerini İlkokullarda Etno-Pedagojik Temelde Öğretme Yöntemi) adlı bu çalışmada; Kırgız çocuk edebiyatı yazarlarının ilköğretim 3. Sınıf öğrencilerine öğretilmesi ve yöntemleri, 4. Sınıf öğrencilerine yazarların eserlerini okutma ve öğretme yolları, Kırgız çocuk edebiyatının etno-pedagojik içeriği, eğitimsel işlevleri ve mevcut durumdaki önemi, Kırgız çocuk edebiyatının ilköğretim sınıflarında okutulmasının metodları ile ilgili sorunların çözümü üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin ilköğretim sınıflarında etno-pedagojik temele dayalı çocuk edebiyatı öğretimi konusunda çok fazla deneyim biriktirmiş olmalarına rağmen, bunların bilimsel bir doğrultuda yöntem ve teknikleri yeterli düzeyde kullanmadıklarına ulaşılmıştır.

Çocuk edebiyatı alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin üniversiteye ve enstitüye göre dağılımı ile ilgili sonuçlar Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1. Çocuk Edebiyatı Odaklı Tezlerin Üniversitelere ve Enstitülere Göre Dağılımı

Üniversiteler ve Enstitüler	Doktora	Yüksek Lisans	Toplam
Oş Devlet Üniversitesi (Pedagoji Enstitüsü)	1	-	1
Oş Teknoloji Üniversitesi (Sosyal Teknolojiler ve Sosyal Bilimler Enstitüsü)	1	1	2
Batken Devlet Üniversitesi (Pedagoji Enstitüsü)	1	-	1
Calal-Abad Devlet Üniversitesi (Pedagoji Enstitüsü)	2	-	2
Toplam	5	1	6

Tablo 1’de görüldüğü üzere, çocuk edebiyatı odaklı doktora ve yüksek lisans çalışmaları en fazla Pedagoji Enstitülerinde yapılmıştır. Doktora tezi (f=5), yüksek lisans tezi (f=1) şeklinde olup, lisansüstü çalışmaların oldukça az olduğu söylenebilir.

Kitaplar

Alanyazında Kırgızistan’da çocuk edebiyatı alanında yazılmış kitapların ulaşımına “*Alıkul Osmonov atındaki Kırgız Uluttuk Kitepkanası*” (Kırgız Milli Kütüphanesi) ve “*K. Bayalınov Atındaki Respublikalık Baldar Cana Caştar Kitepkanası*” (K. Bayalınov Ulusal Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi) arşiv bölümlerinden yararlanılmıştır.

Toktobaeva’nın 1953 yılında yayımladığı “*Baldar Adabiyatının Kısaça Tizmesi*” (Çocuk Edebiyatının Listesi) adlı kitabı bulunmaktadır. Kitabın içerisindeki bilgiler 1950- 1953 yıllarını kapsamaktadır. Belirtilen bu yıllar arasında gazetelerde çocuk edebiyatı üzerine yazılmış olan makalelerin isimleri gösterilmiş, 1. ve 7. sınıflarda hangi kitapların okutulması gerektiğine dair kitap isimleri verilmiştir. Kitap,10 sayfalık literatür niteliğinde hazırlanmıştır.

Tülögabilov’un 1963 yılında yayımladığı “*Kırgız Baldar Adabiyatı*” (Kırgız Çocuk Edebiyatı) adlı kitabıdır. Kitabın içeriğinde 1920-1930 yıllarındaki Kırgız çocuk edebiyatının gelişiminin ilk dönemlerinden, savaş yıllarındaki çocuk edebiyatından ve ikinci dünya savaşı dönemindeki Kırgız çocuk edebiyatından (1953 yılına kadar) bahsedilmektedir. Dönemlerin çocuk edebiyatı yazarları eserleriyle birlikte tanıtılmıştır.

İşenov, Smolyanskiy ve Timina’nın 1969 yılında yayımladıkları “*Kırgız Baldar Adabiyatı- 1926-1966*” (Kırgız Çocuk Edebiyatı 1926- 1966) adlı eser bulunmaktadır. Bu çalışma Bibliyografik bir çalışmadır. Bu kitapta Kırgız çocuk edebiyatının gelişim tarihinden ve Kırgız çocuk edebiyatı yazarları ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca kitabın içeriğindeki bu bilgiler Kırgızca ve Rusça yazılmıştır.

Sulaymanov’un 1977 yılında yayımladığı, “*Baldar Angemeleri Cönündö*” (Çocuk Hikayeleri Hakkında) adlı kitabı bulunmaktadır. Eserin içeriğinde yazar, Kırgız çocuk edebiyatının öncelikle “*cöö comok*”¹⁰lar ile başladığını ifade etmektedir. Eserde 50. ve 60. yıllardaki yazılan hikayelerden ve bu hikâyelerin yazarlarından bahsetmektedir. Bu başarılı yazarlar ise, C. Aytmatov, K.Cantöşev, R. Şükürbekov, K. Kimov, olduğunu eserde belirtmiştir.

Sulaymanov’un 1980 yılında yayımladığı “*Azırkı Kırgız Baldar Prozası*” (Modern Kırgız Çocuk Nesri) adlı kitabı bulunmaktadır. Bu kitapta, Çocuk hikayelerindeki temalar ve fikirlerin nasıl olacağı ve bu işlevlerin çocuk edebiyatına nasıl yansıtılması gerekliliğinden bahsedilmektedir. Çocukların yaş gruplarına göre konular incelenmiştir. Hikayelerin, çocukların kişisel ve toplumsal amaçlarına, psikolojik özelliklerine göre sınıflandırılması yapılmıştır.

Tülögabilov’un 1991 yılında yayımladığı “*Kırgız Baldar Adabiyatın Tarihi*” (Kırgız Çocuk Edebiyatının Tarihi) adlı kitabı bulunmaktadır. Eserin içeriğinde Kırgız çocuk edebiyatı hakkında bilgiler verilmiştir. Kırgız çocuk edebiyatının sınıflandırılması, Sovyet Dönemindeki Kırgız Çocuk Edebiyatının Oluşum Aşamaları (1920-1950) ,1920- 1930 Yılları Arasında Kırgız Çocuk Edebiyatı, İkinci Dünya Savaşı Dönemindeki Kırgız Çocuk Edebiyatı, İkinci Dünya Savaş Sonrası Kırgız Çocuk Edebiyatı, Çağdaş Kırgız Çocuk Edebiyatı şeklindedir. Dönemlerin çocuk yazarları ve eserleri örneklerle açıklanmıştır. Çocuk folkloru ve sınıflandırılması yapılmıştır. Kitapta, Kırgız çocuk edebiyatının oluşum döneminden başlayarak gelişim dönemine kadar anlatılmıştır. Ayrıca bu kitap, yazarın 1963 yılında yazdığı “*Kırgız Baldar Adabiyatı*” adlı eserinin devamı niteliğinde çıktığı söylenebilir.

Sulaymanov’un 1992 yılında yazdığı “*Kırgız Baldar Adabiyatının Tarihi*” (Kırgız Çocuk Edebiyatının Tarihi) adlı kitabı bulunmaktadır. Kitabın içeriğinde Kırgız çocuk edebiyatı ve onun karakteristik özellikleri, Kırgız Sovyet çocuk edebiyatının gelişimi ve tarihsel koşulların oluşum biçiminden, savaş dönemi ve savaş döneminden sonraki Kırgız çocuk edebiyatında yaşananlar,

¹⁰ Cöö Comok: Nesir şeklinde anlatılan masallara verilen isimdir.

İnalöz

Çağdaş Kırgız çocuk edebiyatındaki gelişmeler, Kırgız çocuk edebiyatının eleştirisinden bahsedilmiştir. Ayrıca çocuk edebiyatına katkıda bulunan yazarların ve şairlerin eserleri hakkında bilgi verilmiştir.

Rısbaev’in 1998 yılında yayımladığı “Kırgız Baldar Adabiyatı: Problemler, Portretter Cana Okup-Üyrönüü Maseleler” (Kırgız Çocuk Edebiyatı: Problemler, Portreler ve Okuma Öğrenme Sorunları) adlı kitabı bulunmaktadır. Bu kitabın içeriğinde, edebi portreler ve pedagojik denemeler, Toktogul Satılganov, Barpı Alıkulov, Togolok Moldo, Kasım Tınıstanov, Eşenalı Rabaev, Kuseyin Esenkocaev, Alıkul Osmanov, Şükürbek Beyşenaaliev Abziy Kıdırov, Turar Kocamberdiev, Toktosun Samudinov, Kanıbek Cunuşev, Şatman Sadıbakosov, Baytemir Asanaliev, Cakıpbek Abdılđaev, İsmayıl Kadırov, İsabek Toktogulov, Abdikerim Muratov gibi önemli yazar ve şairlerin Kırgız çocuk edebiyatı hakkındaki görüş ve düşüncelerinden bahsetmektedir. Ayrıca Kırgız çocuk edebiyatının bugünkü durumundan ve çocukların edebi metinleri okuma ve öğrenmedeki bilimsel metodik sorunlarından bahsetmiştir.

Muratov ve İsakov’un 2012 yılında yayımladıkları “Kırgız Baldar Adabiyatı” (Kırgız Çocuk Edebiyatı) adlı eserin içeriğinde çocuk edebiyatı ve çocuk edebiyatının amacı, edebiyat ve çocuk, Kırgız çocuk edebiyatında küreselleşme dönemi, Kırgız çocuk folklorunun sınıflandırılması yapılmıştır. Masallar, destanlar, efsaneler örneklerle açıklanmıştır. Sovyet döneminde çocuk edebiyatı ve çocuk edebiyatının bağımsızlık yıllarındaki geçirdiği evrim anlatılmaktadır.

Kultaeva’nın 2012 yılında yayımladığı “Azırkı Baldar Poeziyası” (Modern Çocuk Şiirleri) adlı kitabı bulunmaktadır. Bu kitapta, çocuk edebiyatı hakkında kısa bilgi verilmiştir. Kırgız çocuk şiirlerinin oluşum döneminden ve keşiflerden bahsedilmiştir. Kırgız çocuk şiirlerine önem verilmesi gerekliliği tartışılmakta ve 1950’li ile 1960’lı yılların çocuk şiirleri parlak başlangıçlara sebep olduğu belirtilmektedir. Çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından ayıran temel özellikler açıklanmıştır. Modern çocuk şiirleri analiz edilmiştir.

Coldoşbaev ile Payazova’nın 2018 yılında yayımladığı “Baldar Adabiyatı Cana Körköm Okuu” (Çocuk Edebiyatı ve Güzel Okuma) adlı kitap bulunmaktadır. Bu kitapta, çocuk edebiyatının öneminden ve işlevlerinden, Kırgız milli çocuk folklorundan, Dünya çocuk edebiyatından, Sovyet dönemi ve sonrasında Kırgız çocuk edebiyatından, halk şairlerinin çocuklar üzerine yazdığı eserlerden ve okul öncesi çocukların güzel okuma ve yazma tekniklerinden bahsedilmiştir.

Tablo 2. Çocuk Edebiyatı Odaklı Yazılan Kitapların İçeriğine Göre Dağılımı (n=11)

Kitap İsimleri	İçerik	Yıl
Baldar Adabiyatının Kısaca Tizmesi (Çocuk Edebiyatının Listesi)	Literatür	1953
Kırgız Baldar Adabiyatı (Kırgız Çocuk Edebiyatı)	Kırgız Çocuk Edebiyatının Dönemleri	1963
Kırgız Baldar Adabiyatı (Kırgız Çocuk Edebiyatı)	Bibliyografi	1969
Baldar Angemeleri Cönündö (Çocuk Hikâyeleri Hakkında)	Çocuk Hikâyeleri ve Yazarlar	1977
Azırkı Kırgız Baldar Prozası (Modern Kırgız Çocuk Nesri)	Çocuk Hikâyeleri ve Yazarlar	1980
Kırgız Baldar Adabiyatın Tarihi (Kırgız Çocuk Edebiyatının Tarihi)	Kırgız Çocuk Edebiyatının Dönemleri	1991
Kırgız Baldar Adabiyatının Tarihi (Kırgız Çocuk Edebiyatının Tarihi)	Kırgız Çocuk Edebiyatının Dönemleri	1992
“Kırgız Baldar Adabiyatı: Problemler, Portretter Cana Okup-Üyrönüü Maseleler” (Kırgız Çocuk Edebiyatı: Problemler, Portreler ve Okuma Öğrenme Sorunları)	Kırgız Çocuk Edebiyatının Metodik Sorunları	1998
“Kırgız Baldar Adabiyatı” (Kırgız Çocuk Edebiyatı)	Kırgız Çocuk Edebiyatının Dönemleri	2012
“Azırkı Baldar Poeziyası” (Modern Çocuk Şiirleri)	Çocuk Şairleri ve Şiirleri	2012
“Baldar Adabiyatı Cana Körköm Okuu” (Çocuk Edebiyatı ve Güzel Okuma)	Kırgız Çocuk Edebiyatının Dönemleri ve Okuma Teknikleri	2018

Tablo 2’de görüldüğü üzere Kırgızistan’da çocuk edebiyatı odaklı yazılan bazı kitapların içerikleri benzerlik göstermektedir. Ayrıca toplam 11 adet kitap yazılmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere çocuk edebiyatı alanındaki kitapların sayısının oldukça az olduğunu söylemek mümkündür. Tablo 2’de Kırgız çocuk edebiyatının dönemleri açısından benzerlik gösteren kitapların sayısı (f=5), çocuk hikâyeleri ve yazarları açısından benzerlik gösteren kitapların sayısı (f=2) içerik yönünden benzerlik göstermeyen kitapların sayısı ise (f=4) olarak tespit edilmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucunda Kırgızistan’da çocuk edebiyatı üzerine 1950-2022 yılları arasında yapılmış çalışmaların kapsamında otuz beş akademik çalışmaya ve on bir Kırgız çocuk edebiyatı ile ilgili yazılmış kitaba ulaşılmıştır. Kırgızistan’da çocuk edebiyatı odaklı yazılan akademik çalışmaların içerisinde yer alan lisansüstü tezler incelendiğinde yazılan altı doktora tezi, bir yüksek lisans tezi bulunduğu ve makale çalışmalarının sayısının ise yirmi sekiz olduğu tespit edilmiştir.

1950-1952 yılları arasında yazılan makalelerin içeriği çocuk edebiyatının geliştirilmesi üzerine yazılan makalelerdir. Ayrıca çocuklar için iyi ve doğru kitapların yazılması üzerine önerilerde bulunulmuştur. Diğer makalelerin içeriğinde ise Kırgız çocuk edebiyatının geçmişten günümüze kadar olan değişimleri incelenmiştir. Bağımsızlık döneminden sonra yeni eserler yazan ve çocuk edebiyatına katkılarda bulunan yazarların arasında Sulayman Rısbayev ile ilgili makaleler de yazılmıştır.

Makalelerin dillere göre dağılımı incelendiğinde altı Rusça yazılmış makale ve yirmi iki de Kırgızca yazılmış makaleye rastlanmaktadır. Makalelerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde ise en çok 1950 yılında ve 2021 yılında yazıldığı tespit edilmiştir. Araştırmaların verilerine göre çocuk edebiyatı alanında yazılmış makalelerin yeterli sayıda olmadığı görülmektedir.

Kırgızistan’da çocuk edebiyatı alanında yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde toplam altı tez çalışması ortaya çıkmıştır. Tez çalışmalarının beş tanesi doktora tezi ve bir tanesi de yüksek lisans tezidir. Tez çalışmalarının içeriklerine bakıldığında çocuk edebiyatı büyük oranda pedagojik açıdan araştırılmış ve incelenmiştir. Araştırma verilerine göre lisansüstü çalışmalarının oldukça az olduğu söylenebilir.

Çocuk edebiyatı alanında yazılmış kitapların içeriklerine bakıldığında genellikle Kırgız çocuk edebiyatının dönemleri üzerinde durulmuştur. Toplam on bir kitap bulunmaktadır. Araştırma verilerine göre Kırgız çocuk edebiyatı üzerine yazılmış kitapların sayısı az olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, son yıllarda yapılan makale ve tez çalışmalarında artış görülse de bu alanda yapılmış çalışmaların yeterli olduğu söylenemez. Yapılan çalışmalarda çocuk edebiyatının etkisi ve öneminden sıkça bahsedilse de çalışmaların sınırlı kalması üzücü bir durumdur. Kırgız çocuk edebiyatının geliştirilmesi adına daha fazla makale, tez ve kitapların yayımlanması gerekmektedir.

ETİK BEYAN

“Kırgızistan’da Çocuk Edebiyatı Üzerine Yapılmış Çalışmaların İçerik Analizi (1950-2022)” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Abdraeva N. (2016). *Pedagogikalık Cogorku Okuu Caylarında “Baldar Adabiyatı” Disiplinasın Okutuunun Metodikası [Pedagogik Yükseköğretim Kurumlarında “Çocuk Edebiyatı” Disiplininin Öğretiminin Metodolojisi]* (Doktora Tezi). Calal-Abad Devlet Üniversitesi.
- Abdraeva, N. E. (2016). Kırgız Baldar Adabiyatının Aydını. *İzvestiya VUZov Kırgızstana*, 7, 181-183.
- Asanalieve, M. M. (2021). *Baldar Cazuuçularının Çıgarmalarındaki Ruhaniy Tarbiya (Çocuk Yazarlarının Eserlerindeki Manevi Eğitim)* Vestnik Kırgızsko- Rocciyckova Clavyanskovo Universiteta. No:2 s.79-84
- Alpaeva, Ç. J. ve Medemov, A. (2022). *İzvestiya Natsionalniy Akademii Nauk Kırgızskoy Respubliki*, No:2 185-191.
- Alapaeva, Ç. J. (2022). *Kırgızskaya Detskaya Proza, Vişedşaya Za Poslednie Dvadtsat Let [(Son Yirmi Yılda Yayımlanan Kırgız Çocuk Nesri]*. https://www.elibrary.ru/project_user_tools.asp (Erişim: 04.01.2023)
- Bakirova, N. (2021). *Baldar adabiyatının kalıptanusuu. İzvestiya VUZov Kırgızstana*, cilt 2. sayı 4 . S. 737-743
- Cumabaeva, K. (2016). *S. Rısbayevdin baldar adabiyatına cana uluttuk pedagogikaga koşkon salımı [S. Rısbayev’in çocuk edebiyatına ve ulusal pedagojiye katkısı]* (Yüksek Lisans Tezi). Calal- Abad Devlet Üniversitesi

İnalöz

- Caanbaeva, K. B. (2021). 'Kırgız Baldar Adabiyatının Bugünkü Kündöğü Ordu' (Kırgız Çocuk Edebiyatının Günümüzdeki Yeri) Vestnik Oşskovo gasudarstvennovo pedagogičeskovo universiteta. No:2, s.62-66
- İşenov, S., Smolyanskiy, İ. ve Timina, A. A. (1969). *Kırgız Baldar Adabiyatı- 1926-1966*. Frunze: Mektep Basması.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keneşbekova, A. A. (2015). Kırgız-Türk baldar adabiyatının köygöylüü meselelerine carecep [Kırgız-Türk çocuk edebiyatının sorunlarını inceleme]. *Vestnik İssık- Kulckovo Universiteta*, 40, 80
- Keneşbekova, A. A. (2018). Azırkı Baldar Prozası-Baldar Cazuuçusu S. Rısbævdin Comok-Povestterinin Misalında. *Vestnik Kırgızskogo Natsionalnogo Agrarnogo Universiteta İm. Kİ Skryabina*, 1, 57-61.
- Kultaeva, Ü. B. (2012). *Azırkı baldar poeziyası*. Bişkek.
- Maatazimova, G. (2021). *Baştalğıç Klasstarda Baldar Cazuuçularının Çıkarmaların Etnopedagogikalık Negizde Üyrötüünün MetodİKası (3-4 Klass)* [Çocuk yazarlarının eserlerini ilkokullarda etno-pedagogik temelde öğretim yöntemi] (Doktora Tezi). Calal- Abad Devlet Üniversitesi.
- Maatazimova, G. E (2019). Baştalğıç Klasstarda Baldar Adabiyatın Okutuunun Zarıldığı. *İzvestiya Vuzov Kırgızstana*, 4, 68-71
- Maatazimova, G. E. (2019). Kırgız Baldar Adabiyatın Baştalğıç Klasstarda Okup-Üyrönüü Köygöyünün İzİldenİşinin Tarihi. *İzvestiya Vuzov Kırgızstana*, 3, 65-68.
- Maatazimova, G. E. (2019). Vosstanovlenie Kırgızskoy Detskoy Literaturı. *Problemi Pedagogi*, 41, 47-50.
- Madumarova, M. K. (2016). Prosvetitel'skaya doljnost S. Rısbæva İ Ego Vklad V Detsku Literaturu. *İzvestiya Kırgızstana*, 10, 29-30.
- Minbaeva, K. (2016). *Azırkı Kırgız Baldar Akındarının Çıgarmalarındaki Pedagogikalık İdeyalar Cana Alardı Okup-Ürönüü Colderu [Çağdaş Kırgız çocuk şairlerinin eserlerindeki pedagogik fikirler ve onları öğrenme yolları]* (Doktora Tezi). Oş Devlet Üniversitesi.
- Minbaeva, K. B. (2021). Kırgız Baldar Adabiyatın Okutuunun Didaktikalık Negizderi. *İzvestiya Vuzov Kırgızstana*, 7, 181-183.
- Muratov, M. ve İsakov K. (2012). *Kırgız Baldar Adabiyatı*. Bişkek.
- Nacimidinova A. (2021). *Cocdordun Pedagogikalık Fakultetlerinde Baldar Folkloru Arkıluu Studentterdin Etnopedagogikalık Kompenettüülükörün Kalıptandırılmasının İlimiy-Methodikalık Negizderi [Yüksekokul Pedagoji Fakültelerinde Çocuk Folkloru Aracılığıyla Etno-Pedagogik Yeterliliklerin Oluşumunun Bilimsel Metodik Temelleri]* (Doktora Tezi). Batken Devlet Üniversitesi.
- Naymanbaev, M. J. (2013). S. Rısbæv-Kırgız Baldar Adabiyatının Anderseni. *Vestnik Jalal-Abadskogo Gosudarstvennogo Universiteta*, 1, 66-68.
- Otorbaev, B. K. (2007). Baldar Adabiyatı, Eldik Cöö Comoktor, Alardın Tarbiyalık Maanisi, İdeyalık Mazmunu, Körkömdük Özgöçölükörü. *El Agartuu jurnalı*, 5-6, s.2-10
- Rısbæv, S. (1998). *Kırgız Baldar Adabiyatı: Problemalar, Portretter Cana Okup-Üyrönüü Maseleler*. Bişkek.
- Sagınbaeva, R. T. (2015). Baldar Adabiyatının Tarbiyalık Maanisi ve Anı Paydaluu Usuldarı (Çocuk Edebiyatının Eğitimsel Önemi ve Kullanım Yöntemleri). *Vestnik İssık-Kulskovo Universiteta*, 3, 371
- Sakieva, C. C. ve Asanalieva, M. M. (2021). Sakieva ve Asanalieva (2021) "Ruhaniy Tarbiya Berüüdö Baldar Adabiyatının Uçurdağı Abalı Cana Keleçeği" (Manevi Eğitimde Çocuk Edebiyatının Güncel Durumu ve Geleceği), *Vestnik Oşskovo gasudarstvennovo universiteta*, No: 4, 490-495
- Sattarova, A. T. ve Cumabaeva, G. S. (2021). *Vestnik Oşskovo gasudarstvennovo universiteta*, 4, 502-509
- Sattarova, A. (2014). Baldar İrlarının Bölünüşörü. *İnnovatsionnie Tehnologii Obuçeniya*, 3, 14-16.
- Sattarova, A. (2019). *Baldar İrların Mektepte Okutuunun Tehnologiyalık Negizderi [Çocuk Şiirlerinin İllokullarda Okutmanın Teknolojik Esasları]* (Doktora Tezi). Oş Teknoloji Üniversitesi.
- Sattarova, A. T. (2017). Baldar Adabiyatının Spetsifikası Cana İzİldenİşi. *İzvestiya VUZov Kırgızstana*, 6, 180-182.
- Sokurova, J. K. (2020). T.Samudinovanın Baldar İrlarının Janrdık Özgöçölükörü" (T. Samudinov'un Çocuk Şiirlerinin Tür Özellikleri) okutuunun innovatsiyalık tehnologiyaları, No:3 s. 11-16
- Sulaymanaov, M. (1992). *Kırgız Baldar Adabiyatının Tarihi*. Oş.
- Sulaymanov, M. (1977). *Baldar Angemeleri Cönüüdö*. Mektep Basması, Frunze
- Sulaymanov, M. (1980). *Azırkı Kırgız Baldar Prozası*. Mektep Basması, Frunze
- Seyidoğlu, H. (2016). *Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı*. Güzem Can Yayınları

- Toktobaeva, P. (1953). *Baldar Adabiyatının Kıskaçı Tizmesi*. Frunze.
- Tülögabılov, M. (1963). *Kırgız Baldar Adabiyatı*, Frunze: Kırgız CCCR İlimder Akademiyası Basımevi.
- Tülögabılov, M. (1991). *Kırgız Baldar Adabiyatının Tarihi*. Bişkek.
- Coldoşbaev, A. ve Payazova, A. (2018). *Baldar Adabiyatı Cana Körköm Okuu*. Calal -Abad.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

The origin of Kyrgyz children's literature goes back to the Soviet period of 1920-1930. Later, from 1940-1960, it formed and began to develop, especially from 1970-1980. It is thought that a formation period of Kyrgyz children's literature began with narrating the Manas Epic, which was introduced to the world from oral literature, i.e., a literary treasure. Conferences and meetings were held for the development of Kyrgyz children's literature. At these conferences, authors noted that there was a need for good books for children. That's because during that period, children's literature writers had not yet published many works, and it was believed that some writers did not have a full understanding of the peculiarities of children's literature. During World War II, the writers of Kyrgyz children's literature in their books for children explicitly described the friendship of the people during the war and defense. However, the authors point out that Kyrgyz children's literature, originated in the 1920s and 1930s, did not develop significantly due to the influence of the war period. No drama plays for adults or children were written during this period. Also a worth noting fact is the scarcity of works such as poetry, short stories, and novels. It is also to be noted that as a result of the bloody and brutal war, no young and talented new writers of children's literature emerged during that period. In the 1930s, there was a significant influence of translated literature on the development of Kyrgyz children's literature. In 1952, research was conducted on the development of children's literature. Although postwar writers and poets were influenced by events, they clearly portrayed their state of affairs in their works. After independence, authors boosted the development of children's literature, creating both quality works and works that educated children through examples of contemporary children's literature.

With the development of Kyrgyz children's literature, the number of works for children and academic studies has increased. The research was limited to the years 1950-2022. This research was conducted to identify research works on Kyrgyz children's literature, continue past reviews, and create a source for new research on children's literature. In order to read the scholarly articles written in the pages of literature, the following magazines were used: "*Alikul Osmonov Horse Kirghiz Uluttuk Kitepkanası*" (Kyrgyz National Library) and "*K. Bayalinov Atindegi Respublikalik Baldar Cana Kashtar Kitepkanası*" (K. Bayalinov National Library for Children and Youth), and "*Bishkek- Vestnik*", "*Issyk-Köl Vestnik*", "*Osh Vestnik*", "*Calal-Abad Vestnik*", "*El Agartuu*". Data analyses and descriptive analyses of articles, dissertations, and books obtained through the text analysis method of research were conducted. Some studies on children's literature in Kyrgyzstan were written in Russian and Kyrgyz-Turkish languages. The obtained results were translated into Turkish and analyzed. Dissertations were classified by year, university, and institution. The content of these studies conducted in Kyrgyzstan on ethical values was interpreted using document analysis method. In addition, the frequency numbers by year, language and content of the data collected within the purpose of the study were shown in diagrams and interpreted by creating classification tables. The research provided information about the formation and development of Kyrgyz children's literature, as well as comments on the content of articles, theses and books in accordance with the subsequent research. Thirty-five scholarly studies and eleven books written on Kyrgyz children's literature were reviewed as part of the research conducted on Kyrgyz children's literature. In analyzing postgraduate dissertations included in research studies on Kyrgyz children's literature, it was revealed that there were six doctoral dissertations, one master's thesis, and twenty-eight articles. As a result of the distribution of articles on Kyrgyz children's literature in terms of languages, we can say that twenty-two articles were written in Kyrgyz language and six articles were written in Russian. It was concluded that most of the articles about the literature were written in the Kyrgyz language.

İnalöz

It was revealed that the number of articles written on children's literature in 1950-2022 in Kyrgyzstan was highest in 2021 (six) and lowest in 1951-1960-2007-2013-2013-2017-2018-2020 (one). While most articles written in 1950 focused on the development of children's literature, conferences were organized focused on the idea of how to write good books for children, what books would be beneficial to children's education, and author participation in conferences became mandatory. Doctoral and master's research on children's literature was conducted mainly at Pedagogical Institutes. Five doctoral dissertations and one master's thesis were written. As a result of the research conducted, it was found that there was very little postgraduate research in the country. The content of some books written with a focus on children's literature in Kyrgyzstan is somewhat similar. In addition, eleven books were written in total. As it is seen, the number of books in the field of children's literature is quite low. There are five books similar in terms of periods of Kyrgyz children's literature, two books similar in terms of children's stories and authors, and four books not similar in terms of content.

In summary, although there has been an increase in the number of articles and dissertations in recent years, it is not possible to say that there is enough research in this area. Although the impact and importance of children's literature is often mentioned in studies, there is still limited research. More articles, dissertations, and books need to be written to develop Kyrgyz children's literature. The importance of Kyrgyz children's literature should be conveyed to children and families should show support in the creation of new literary works and teaching them to children.